

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัย เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกัน รักษาทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของสภาพปัญหาสาเหตุของทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย และ ข้อมูลทั่วไปของชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และ ชุมชน ที่อาศัยอยู่ติดแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีเส้นทางรถยนต์ ชักลากไม้เดิมเป็นเส้นทางสัญจรจนถึงปัจจุบันแล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ประเมินสภาพการณ์ และความสำเร็จในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่ผ่านมา เพื่อนำไปสู่กระบวนการคิดค้นจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร (มาตรา 79) ตลอดจนกำหนดให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่และส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ด้วย (มาตรา 290) ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ในการพัฒนาชนบทยั่งยืนโดยเน้นที่การพัฒนาทุกด้านโดยเริ่มที่ การพัฒนาคนและชุมชนให้เป็นศูนย์กลางเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในอันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติซึ่งสามารถทำให้เป็นรูปธรรมในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์ป่าสาละวิน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเกิดความสมดุลของทรัพยากรป่าไม้ในธรรมชาติอย่างยั่งยืนสืบไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต้องอาศัยข้อมูลแนวคิดจากหลายๆ ด้าน ทั้งจากชุมชน และ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถอธิบายถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รูปแบบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พื้นที่ที่ดำเนินการเป็นพื้นที่ชายแดนติดพรมแดนของประเทศ - เมียนมาร์ เป็นแนวยาวทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก จึงทำให้มีข้อจำกัดหลายประการเช่น การสื่อสารด้านสื่อภาษา เส้นทางคมนาคม ระยะเวลาที่จำกัด และสถานการณ์ผู้รับตามแนวชายแดน ผู้วิจัยจึงให้ประชากร ในการศึกษาเป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกครอบครัวที่สามารถให้ข้อมูลได้

จำนวน ร้อยละ 50 ของประชากรในหมู่บ้าน ตัวแทน จำนวน 6 หมู่บ้าน ที่ได้คัดเลือกไว้ โดยใช้วิธี สุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Sampling Technique) และใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ชุมชนหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นตัวแทนของกลุ่ม จำนวน 6 หมู่บ้าน แล้วใช้วิธี สุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนครัว เรือน จำนวน ร้อยละ 50 ของครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย โดยการสุ่มตัวอย่างตามครัวเรือน 1 หลังเว้น 1 หลัง โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 103 คน จำแนกตามหมู่บ้านต่าง ๆ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับที่	หมู่บ้าน	ที่ตั้งหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือน ตัวอย่าง
1	บ้านแม่แหลอใต้	ในเขตรักษาพันธุ์ฯ	14	7
2	บ้านจอติเคอร์	ในเขตรักษาพันธุ์ฯ	51	25
3	บ้านโพซอ	ตามแนวเขตฯ	56	28
4	บ้านสลาเชียงตอง	ตามแนวเขตฯ	35	18
5	บ้านแม่เจ	ตามแนวเขตฯ	22	11
6	บ้านแม่แพะ	ตามแนวเขตฯ	28	14
รวม	6		206	103

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 โดยการศึกษจากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้แก่ นโยบายการป่าไม้แห่งชาติกฎหมาย ป่าไม้แผนงานที่เกี่ยวข้อง แผนแม่บท บทความ และรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและคณะผู้ช่วยผู้วิจัย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาแล้วใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สัมภาษณ์ เจดบันทึกลง ถ้าขรุบ จัดประชุม ด้วยการเข้าไปสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดจนทำการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้นำใน หมู่บ้าน ทั้งที่เป็นผู้นำทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ กรรมการองค์ -

การบริหารส่วนตำบล และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น บุคคลที่เคารพนับถือในหมู่บ้าน และ ผู้ที่ให้ข้อมูลได้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมเสร็จแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการดังนี้

1. แยกแยะข้อมูล
2. จัดหมวดหมู่ข้อมูล
3. จัดลำดับความสำคัญ
4. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กระทำโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตในส่วนของวิถีชีวิต และ บริบทสิ่งแวดล้อมของชุมชนนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนา

นอกเหนือจากนี้ไปยังมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการคำนวณค่าเฉลี่ยและอัตราร้อยละประกอบการนำเสนอข้อมูลด้วย

3.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการ

การจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินการ โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ และ ข้อมูลเชิงปริมาณผนวกกับการสำรวจ และ ปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่ศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน ซึ่งประมวลกับแผนแม่บทการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน และ แผนการจัดการทรัพยากรที่ดิน และ ป่าไม้ระดับพื้นที่